

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศไทย โรคเอ็ชไอวีได้ส่งผลกระทบต่อสังคม และเศรษฐกิจ เป็นปัญหารือรังที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 30 ปี ในช่วงทศวรรษแรกสามารถลดการระบาดได้อย่างรวดเร็ว แต่ในทศวรรษหลังมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้วิธีการป้องกันการระบาดแบบที่เคยได้ผลในอดีตไม่ได้ผลเท่าที่ควร (สำนักกระบาดวิทยา, 2556) แม้อุบัติการณ์ของการติดเชื้อเอชไอวีแนวโน้มคงที่ในประชากรทั่วไป ดังเห็นได้จากข้อมูลเฝ้าระวังการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มทหารคัดเลือกใหม่เข้ากองประจำการและกลุ่มหญิงที่มารับบริการฝากครรภ์ (สำนักกระบาดวิทยา, 2556) ซึ่งเป็นผลมาจากการประจำการและการเข้มแข็งของทุกภาคส่วนในการดำเนินการ ทำให้การควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเอ็ชไอวีในประเทศไทยประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม พบว่าในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย (Men Who Have Sex with Men : MSM) กลับมีแนวโน้มการติดเชื้อเอชไอวีเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่กับประชากรกลุ่มนี้ เช่น พนักงานบริการหญิง และประชาชนทั่วไป (สำนักกระบาดวิทยา, 2556)

ในปี พ.ศ. 2553 และปี พ.ศ. 2555 ความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ประมาณร้อยละ 8.00 และร้อยละ 7.10 ตามลำดับ และในปี พ.ศ. 2557 พบว่า ความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 9.2 (Thailand AIDS Response Progress Report, 2015) ในขณะเดียวกัน ความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มประชาชนทั่วไป คือ ทหารกองประจำการ และหญิงที่มารักษาครรภ์ คิดเป็นร้อยละ 0.62, 0.61 ตามลำดับที่มีความชุกค่อนข้างคงที่ (สำนักกระบาดวิทยา, 2556) นอกจากนี้ จากการรายงานการเฝ้าระวังบูรณาการของการติดเชื้อเอชไอวี และพฤติกรรม(IBBS) ยังพบว่า อัตราการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายเพิ่มขึ้นสูง โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ และเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดภูเก็ต (เพชรศรี ศรีนิรันดร์ และคนอื่นๆ, 2556)

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการศึกษา การคุณภาพ และศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญ มีการเคลื่อนย้ายของประชากรจำนวนมาก และ มีกลุ่มชาวยิวที่มีเพศสัมพันธ์กับชาวยิวน้ำมาก จากผลการเฝ้าระวังการติดเชื้อเชื้อไวรัสโควิด-19 ของจังหวัด เชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2556 พบว่า มีความชุกการระบาดของการติดเชื้อเชื้อไวรัสใน กลุ่มชาวยิวเพศสัมพันธ์กับชาวยิวน้ำสูงถึง ร้อยละ 16 และ ร้อยละ 23 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

ถุงยางอนามัยถือเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันเชื้อเอชไอวี สามารถใช้ได้ไม่ซับซ้อน หาได้ทั่วไปราคาย่อมเยา (แนวทางการดำเนินงานป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีในกลุ่มชาติที่มีเพศสัมพันธ์กับชายและสาวประเภทสองในประเทศไทย, 2556) หลายหน่วยงานทั่วในประเทศไทย (กรมควบคุมโรค) และแหล่งทุนต่างประเทศ (กองทุนโลก และ USAID) ได้สนับสนุนให้มีบริการถุงยางอนามัยอย่างทั่วถึงตามจุดบริการสุขภาพต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มชาติที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย แต่กับพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนักในกลุ่มดังกล่าวบังอยู่ในระดับต่ำ ในปี พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2557 พบว่ามีอัตราการใช้อยู่ในช่วงร้อยละ 57.50 ถึง 67.21 (จริภัทร หลงกุล, 2555; สำนักกระบาดวิทยา, 2556 ; สุปริยา จันทร์มนตรี และคณะ 2557) ไม่ต่างกับพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มชาติที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในต่างประเทศที่มีหลายการศึกษา พบว่า ระดับการใช้ถุงยางอนามัยบังอยู่ในระดับต่ำ เช่น กัน (Casalino, 2014; Remis, 2014; Nyoni and Ross, 2012 and Staneková, 2009)

การที่ก่อคุมชาญที่มีเพศสัมพันธ์กับชายมีการติดเชื้อเชื้อเอชไอวีสูงขึ้นตามที่ได้กล่าวมานั้น เป็นที่ประจักษ์ว่าสาเหตุเกิดจากการไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก จึงทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเชื้อเอชไอวีสูงมาก (กรมควบคุมโรค, 2556) หากไม่มีมาตรการที่กระตุ้นให้เกิดการใช้ถุงยางอนามัยสถานการณ์การแพร่กระจายในอนาคต จะมีจำนวนผู้ติดเชื้อเชื้อเอชไอวีในกลุ่มดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ และส่งผลกระทบต่อภาครัฐ และภาคประชาชนสังคม ที่ต้องดูแลผู้ที่อยู่ร่วมกันเชื้อเชื้อเอชไอวีไม่ให้เกิดโรคภัยโอกาสได้ (ศรัณย์ พิมพ์ทอง, 2554)

ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเลือกใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงสถานการณ์การใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ในปัจจุบัน รวมถึงเพื่อการวางแผนการดำเนินงานให้แก่น่วงงาน องค์กร ทั้งภาครัฐ และภาคประชาสังคม ในอนาคต นำไปสู่การกระตุ้นให้เกิดความตระหนักต่อการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อลดอัตราการติดเชื้ออาร์ไอวีรายใหม่ ที่ผ่านช่องทางการมีเพศสัมพันธ์ในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. องค์กรและหน่วยงานสามารถนำผลการวิจัยเข้าไปมีส่วนในการวิเคราะห์สถานการณ์ การใช้ถุงยางอนามัย และส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย และความตั้งใจ การใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย และเป็นแนวทางในการลดการติดเชื้ออาร์ไอวี รายใหม่ในกลุ่มประชากรดังกล่าวของจังหวัดเชียงใหม่

คำาถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ เป็นอย่างไร
2. ปัจจัยใดบ้างที่สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มี เพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้
3. ปัจจัยใดบ้างที่สามารถทำนายความตั้งใจการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มี เพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้

ข้อมูลเบื้องต้นการวิจัย

ข้อมูลด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษาพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้ศึกษาจะเก็บข้อมูลที่ศูนย์สาขาวิชาบริการสุขภาพ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์สุขภาพแคร์แมท (องค์กรแคร์แมทเชียงใหม่ : CAREMAT Chiang Mai) และมูลนิธิเอ็นพลัส (M – plus foundation) ซึ่งทั้งสามแห่งนี้จะเป็นที่ก่อตั้งขึ้นที่มีเพศสัมพันธ์กับชายเข้ามารับบริการตรวจเลือดหาเชื้อเอชไอวี

ข้อมูลด้านประชากร

ข้อมูลด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้ทำการศึกษาในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่คาดประมาณจาก ร้อยละ 3 (AIDS EPIDEMIC MODEL, 2005 – 2025) ของประชากรชายวัยเจริญพันธ์ จำนวน 306,633 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556) จึงสามารถคาดประมาณการว่ามีชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย จำนวน 9,199 คน ทั้งนี้ ประชากรชายวัยเจริญพันธ์ มีอายุตั้งแต่ 15 – 49 ปี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2556) เป็นช่วงวัยที่มีความเสี่ยงที่จะได้รับ และถ่ายทอดเชื้อเอชไอวีจากคู่นอน ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาช่วงอายุ ดังกล่าว แต่ด้วยหลักของการจริยธรรมวิจัยในคนรถถ้าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะต้องได้รับการยินยอม การเข้าร่วมการวิจัยจากผู้ปกครอง และด้วยความเกรงใจที่จะไม่ทำให้กระทบต่อกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายนั้น การเปิดเผยตัวตนก่อนที่ทางเพศต่อผู้ปกครองอาจเป็นเรื่องที่จะทำให้กระทบต่อกลุ่มตัวอย่างได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดช่วงอายุระหว่าง 18 – 49 ปี ที่อาศัยในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนที่มีภูมิลำเนาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หรือ หากเป็นประชากรเคลื่อนย้ายถิ่นฐาน หรือ มีทะเบียนบ้านอยู่เขตพื้นที่อื่น จะต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ อายุต่ำกว่า 6 เดือน (นับย้อนหลังจากวันที่ตอบแบบสอบถาม) จึงจะถือว่าเป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

ข้อมูลด้านเนื้อหา

1. ศึกษาพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย และบรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง ต่อการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัยของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ข้อมูลด้านเวลา

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจภาคตัดขวาง (Cross – Sectional Survey Study)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ถุงยางอนามัย หมายถึง อุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อเชื้อไวรัส โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และใช้สำหรับการคุณกำเนิดสำหรับชาย โดยใช้สวมครอบอวัยวะเพศชายก่อนการมีเพศสัมพันธ์ นิหงัฟที่ผลิตจากยางพารา และโพลียูเรทาน (Polyurethane)

ปัจจัยที่กำหนดความตั้งใจใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง ปัจจัยกำหนดความตั้งใจการใช้ถุงยางอนามัย ได้แก่ ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงต่อการใช้ถุงยางอนามัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ทัศนคติต่อการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง ความคิดเห็นของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ที่มีต่อการใช้ถุงยางอนามัย ไม่ว่าจะเป็นทางบวกหรือทางลบ

บรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงต่อการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การรับรู้ของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่มีต่อความคาดหวังของกลุ่มผู้ไกลชิดที่มีความสัมพันธ์ต่อตน ได้แก่ เพื่อนสนิท คู่รัก บิดาและมารดา ที่มีความสำคัญต่อตน มี 2 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อความคาดหวังของกลุ่มอ้างอิง ต่อการใช้ถุงยางอนามัย และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อการใช้ถุงยางอนามัย

ความตั้งใจการใช้ถุงยางอนามัย หมายถึง การแสดงเจตนาที่จะแสดงพฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยของชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย เมื่อจะมีเพศสัมพันธ์

ชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย หมายถึง บุคคลที่เป็นเพศชาย โดยกำเนิด ที่มีความรัก และความปรารถนาทางเพศกับชายด้วยกัน มักเรียกตามพฤติกรรมที่แสดงออก ได้แก่ ชายที่มีความต้องการทางเพศกับเพศชายเพเดียกันกับตน (Homosexual) เรียกว่า เกย์ (Gay) ชายที่มีพฤติกรรมรักสองเพศ (Bisexual) และชายที่มีพฤติกรรมแต่งตัว และแสดงกริบยาหนึ่งหน่าย หรือเรียกว่า หญิงข้ามเพศ (Transgender) ทั้งที่ไม่ได้แปลงเพศและแปลงเพศแล้ว ซึ่งถ้วนเป็นชายที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับเพศชายด้วยกัน ด้วยการมีเพศสัมพันธ์ทางทวารหนัก ทางปาก และช่องคลอดใหม่ที่ได้จากการผ่าตัดในการศึกษานี้คือชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อายุระหว่าง 18 – 49 ปี จำกัดเมือง จังหวัดเชียงใหม่

โรคเอดส์ (Acquired Immune Deficiency Syndrome : AIDS) หมายถึง กลุ่มอาการของโรคที่เกิดจากภูมิคุ้มกันในร่างกายเสื่อมหรือองคพร่อง ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัส คือ Human Immuno Deficiency Virus (HIV) ซึ่งเข้าไปทำลายเม็ดเลือดขาวที่เป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันโรค ทำให้ภูมิคุ้มกันโรคลดลง และส่งผลให้ติดเชื้อโรคหลายโอกาสหรือเกิดโรคแทรกซ้อนต่าง ๆ เช่นร่างกายได้รับสารเคมีต่อได้ทางเพศสัมพันธ์ ทางเลือด และจากแม่สู่ลูก ปัจจุบันยังไม่มียารักษาโรคเอดส์ให้หายได้

เชื้อเอชไอวี (Human Immuno Deficiency Virus: HIV) หมายถึง ไวรัสตระกูล Retrovirus เป็นสาเหตุของภาวะภูมิคุ้มกันบกพร่อง ในกรณีของมนุษย์ จะทำให้ระบบภูมิค้านทานล้มเหลว และทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนและเป็นโรคเอดส์

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถทำนายพฤติกรรม การใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ทัศนคติ และบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง สามารถทำนายความตั้งใจ การใช้ถุงยางอนามัย ของกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. พฤติกรรมการใช้ถุงยางอนามัยสามารถทำนายความตั้งใจการใช้ถุงยางอนามัยของ กลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่